

Metodyka postępowania obrońcy i pełnomocnika (adwokata i radcy prawnego) w sprawach przestępstw skarbowych i karuzelowych. Komentarz praktyczny, orzecznictwo, wzory pism

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I

Komentarz praktyczny z orzecznictwem

Rozdział 1. Reprezentacja klienta w postępowaniu karnoskarbowym

1. Spotkanie obrońcy z klientem
2. Tajemnica zawodowa adwokatów, radców prawnych i doradców podatkowych w sprawach karnoskarbowych
3. Zgłoszenie się obrońcy do postępowania karnoskarbowego. Upoważnienie do obrony
4. Wypowiedzenie upoważnienia do obrony
5. Przegląd orzecznictwa

Rozdział 2. Wykonywanie prawa do obrony

1. Ocena sprawy na podstawie wstępnej analizy dokumentów oraz przedstawionego przez klienta stanu faktycznego
2. Przedawnienie karalności a przedawnienie zobowiązania podatkowego
3. Zatarcie skazania
4. Skazanie a możliwość pełnienia funkcji w organach spółek

Rozdział 3. Rola obrońcy w dochodzeniu i śledztwie w sprawach o przestępstwa skarbowe

1. Czynności dowodowe po wszczęciu postępowania karnoskarbowego
  - 1.1. Wyjaśnienia podejrzanego/oskarżonego
  - 1.2. Zeznania świadków – możliwość odmowy składania zeznań z uwagi na tajemnicę zawodową
  - 1.3. Dyskwalifikacja dowodów znajdujących się w aktach postępowania z uwagi na ich treść oraz sposób pozyskania
  - 1.4. Opinia biegłego w sprawach o przestępstwa skarbowe
2. Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie w siedzibie spółki klienta oraz jego kontrahentów, w kancelarii obrońcy albo pełnomocnika w postępowaniu podatkowym. Rola obrońcy w czasie przeszukania. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa

Część I. Komentarz praktyczny z orzecznictwem

3. Środki zapobiegawcze stosowane przez organy prowadzące postępowanie
  - 3.1. Zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania przez organ prowadzący postępowanie
  - 3.2. Poręczenie majątkowe oraz indywidualne poręczenie przez osobę trzecią
  - 3.3. Dozór policji i zabezpieczenie majątkowe na majątku klienta
4. Zakończenie postępowania przygotowawczego
  - 4.1. Czy iść na układ? Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej
  - 4.2. Odmowa wszczęcia i umorzenie postępowania przygotowawczego w sprawach karnoskarbowych
  - 4.3. Zawieszenie postępowania karnoskarbowego z uwagi na nieprawomocne decyzje organów podatkowych a bieg terminów procesowych
  - 4.4. Skierowanie do sądu aktu oskarżenia a prekluzja dowodowa w związku z nowelizacją KPK
5. Przegląd orzecznictwa

Rozdział 4. Udział obrońcy w sprawach karnoskarbowych na etapie sądowym

1. Wniosek o zwrot aktu oskarżenia
2. Wniosek o uchylenie postanowienia o zastosowaniu środków zapobiegawczych lub o jego zmianę na nieizolacyjne środki zapobiegawcze
3. Wniosek o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem

Rozdział 1. Reprezentacja klienta w postępowaniu karnoskarbowym

1. Spotkanie obrońcy z klientem

Sprawy karnoskarbowe toczą się bardzo powoli, np. zatrzymanie towaru na granicy, kontrola skarbową, przesłuchanie jako świadka handlowca, wezwanie kierowcy do złożenia wyjaśnień itd. – im bardziej zaawansowane postępowanie, tym więcej wątpliwości, więcej materiału dowodowego, więcej podmiotów, o których nikt dotychczas nie wiedział. Nietrudno o efekt karuzeli watońskiej, która im bardziej rozkręcana, tym robi się bardziej niebezpieczna.

Specyfika postępowania

Karuzela vat to rodzaj oszustwa podatkowego, nakierowanego na bezpodstawny zwrot podatku VAT. Do tego celu tworzy się rozbudowane struktury handlowe i związki między firmami, pozorując obrót o charakterze transgranicznym na terenie UE. Realizacja znamion czynu zabronionego polega na takim zorganizowaniu transakcji transgranicznych, które odbywają się w zamkniętym układzie. Jedynym celem transakcji pozostaje bezpodstawne wyludzenie należnego podatku VAT. Grupy przestępcze stworzyły wiele rodzajów struktur karuzelowych, często wielopoziomowych i rozbudowanych. Często zdarza się, że obrót karuzelowy jest tworzony z uwikłaniem w proceder legalnie działających podmiotów. Ma to na celu uwiarygodnienie legalności transakcji. Legalnie działające podmioty nie mają świadomości udziału w strukturze karuzelowej, pomimo dochowania należytej staranności w zakresie weryfikacji kontrahentów czy pochodzenia towarów. W praktyce europejskich organów tropiących przestępstwa i nadużycia podatkowe funkcjonuje również definicja karuzeli watońskiej, określana też jako *Missing Trader Intra Community*, zgodnie z którą podstawowy model oszustwa obejmuje

zorganizowane i wyrafinowane działania, które mają na celu wykorzystanie różnic w traktowaniu podatku VAT w różnych państwach członkowskich UE. Przestępcy tworzą strukturę powiązanych firm i osób, aby nadużywać zarówno krajowych, jak i międzynarodowych procedur dotyczących handlu i księgowania przychodów (oryg. „The basic MTIC fraud model involves organised, sophisticated activities that seek to exploit differences in how VAT is treated in different EU Member States. The criminals create a structure of linked companies and individuals across these states in order to abuse both national and international trading and revenue-accounting procedures” – zob. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/economic-crime/mtic-missing-trader-intra-community-fraud>, dostęp: 16.10.2021 r.).

Scenariusz w wielu sprawach jest niemal taki sam: doradcy podatkowi analizują przebieg kontroli podatkowej w firmie, uczestniczą w przesłuchaniach pracowników i kontrahentów firmy. Już na tym etapie opracowują możliwe zarzuty do przyszłych ustaleń organu podatkowego. Gdy tylko zorientują się co do zagrożenia postawienia zarzutów karnoskarbowych, przekazują sprawę do specjalistów w tej dziedzinie. Słusznie bowiem uznają, że nie można mieszać porządków prawnych i czym innym jest reprezentowanie podatnika przed organami celno-skarbowymi, a zupełnie czym innym reprezentacja i ochrona osób uwikłanych w sprawę karnoskarbową.

Mając świadomość ewentualnych konsekwencji karnych, klient decyduje się na spotkanie z rekomendowanym adwokatem lub radcą prawnym. Zazwyczaj pierwsze spotkanie powinno odbyć się w zaciszu kancelarii, w tym bowiem miejscu możliwa jest swobodna rozmowa i ocena ryzyk związanych z toczącym się postępowaniem, w tym kontroli podatkowej. Nie należy pojawiać się zbyt szybko w firmie klienta ani eksponować od samego początku swojej obecności. Nikt z pracowników nie musi wiedzieć o zawiązaniu współpracy z prawnikiem i prowadzoną analizą na tak wczesnym etapie. Taka wymuszona dyskrekcja musi być zapewniona od samego początku, albowiem sprzyja ona poznaniu historii i struktury organizacyjnej firmy, opisu stanowisk i podziału obowiązków pracowników.

Co ważne, należy ustalić, czy w firmie są napięcia, konflikty, spory sądowe z zakresu prawa pracy. Nie chodzi o zwykłe biurowe, czy korporacyjne intrygi, ale o takie sytuacje, które rzutować mogą na określone, intencjonalne zachowania pracowników. Klienci często bagatelizują chęć rewanżu ze strony obecnych i byłych pracowników, stąd zadaniem profesjonalisty pozostaje również ustalenie skali napięć w firmie. Warto ustalić, czy firma prowadzi sprawy sądowe z pracownikami, w jaki sposób rozwiązuje z nimi sprawy sporne – wówczas poznamy filozofię firmy, taką jaka ona jest, a nie jaką usiłuje się przedstawić.

Dopiero po wstępnym usystematyzowaniu faktów powinno pojawić się w firmie z kurtuazyjną wizytą, która ma również inny cel – dokładne poznanie siedziby firmy. Ważne są szczegóły, stąd należy zwrócić uwagę na to, czy w firmie funkcjonuje system rejestracji wejść i wyjść, czy funkcjonuje rejestracja pojazdów (sami doświadczymy tej procedury), czy czynności te (jeśli są realizowane) wykonuje ktoś z firmy czy podmiot zewnętrzny. Czy i w jakim zakresie w firmie są rejestrowane wizyty gości z poszczególnymi pracownikami, również po godzinach pracy. W kontekście zarzutu fikcyjności dostaw i odbioru dostaw towaru należy ustalić, jak wyglądają firmowe magazyny, czy jest rejestracja ruchu pojazdów, w jaki sposób zbierane są i przetrzymywane dane o ruchu pojazdów oraz w jaki sposób ewidencjonowany jest odbiór i wydanie towaru do transportu. Ważna jest również topografia biura. Zwrócić należy uwagę, czy spotkania z kontrahentami odbywają się w ogólnodostępnym pokoju konferencyjnym, czy funkcjonuje grafik rezerwacji sali na takie spotkania. W sprawach karnoskarbowych będzie to przedmiotem weryfikacji, stąd każdy szczegół ma znaczenie i powinien zostać uwzględniony przez profesjonalnego pełnomocnika z odpowiednim wyprzedzeniem. Podczas kolejnych spotkań w firmie ustalić należy procedurę obiegu dokumentów księgowych, weryfikacji kontrahentów, sposobu realizacji zamówień oraz sposobu komunikacji między pracownikami w dziale handlowym, księgowości, czy też w dziale kadr.

Przykład

W jednej ze spraw karuzelowych, na etapie postępowania karnego, świadek podczas przesłuchania wskazywał konsekwentnie, że swoimi obawami co do rzetelności i legalności transakcji dzielił się z główną księgową. Wielokrotnie pytany, czy ktoś był świadkiem jego rozmów z księgową, przyznał, że ktoś pewnie musiał być, albowiem swoje uwagi przekazywał jej w pomieszczeniu socjalnym, w którym rano przed pracą pije się kawę w szerszym gronie. Po zapoznaniu się z topografią biura i historią zmian oraz remontów okazało się, że pomieszczenie socjalne zostało wydzielone już po przejściu księgowej na emeryturę, wcześniej nie było takiego miejsca. Warto zatem znać nie tylko czas, ale i miejsce akcji.

2. Tajemnica zawodowa adwokatów, radców prawnych i doradców podatkowych w sprawach karnoskarbowych

„3.2. Konflikt interesów

3.2.1. Prawnik nie może doradzać, reprezentować ani występować w imieniu dwóch lub większej liczby klientów, jeśli występuje konflikt interesów tych klientów lub zachodzi znaczące ryzyko wystąpienia takiego konfliktu.

3.2.2. Prawnik musi odstąpić od reprezentowania obu lub wszystkich klientów, jeśli występuje konflikt interesów tych klientów, a także jeśli występuje ryzyko naruszenia zobowiązania do poufności lub ograniczenia niezależności prawnika.

3.2.3. Prawnik ma również obowiązek powstrzymać się od występowania na rzecz nowego klienta, jeśli występuje ryzyko naruszenia zobowiązania do poufności wobec poprzedniego klienta lub jeśli posiadana przez prawnika wiedza o sprawach poprzedniego klienta dałaby nowemu klientowi nieuzasadnioną przewagę.

3.2.4. Jeśli prawnicy działają w ramach organizacji, postanowienia art. 3.2.1. do 3.2.3 odnoszą się do organizacji i wszystkich jej współpracowników”.

(zob. Kodeks etyki adwokatów UE w tłum. adw. *Ewy Stawickiej*, Palestra 2003 Nr 3–4, s. 144–158).

Jednym z kluczowych elementów podczas pierwszej rozmowy z klientem jest ustalenie, że w nawiązywanej relacji istnieje fundament zaufania, wynikający z poszanowania tajemnicy adwokackiej czy radcowskiej w zakresie wszelkich informacji pozyskanych w związku z prowadzonym postępowaniem karnoskarbowym. Słusznie wskazuje się w doktrynie, że już sam fakt spotkania z klientem należy do okoliczności objętych tajemnicą zawodową (por. *J. Naumann*, Zbiór Zasad Etyki, s. 219). Z tego względu pierwsze spotkania z klientem warto odbywać w kancelarii, poza firmą klienta. W praktyce powstaje jednak pytanie, w jakim charakterze występujemy na wstępnym etapie relacji z klientem. Jako prawnik udzielający porady, pełnomocnicy czy może obrońca *in spe*? Ustalenie właściwej relacji ma ogromną doniosłość praktyczną, albowiem prowadzi do ustalenia, czy obowiązuje już tajemnica obrończa, czy tylko tajemnica zawodowa. Należy uznać, że już na tym wczesnym etapie wiąże tajemnica obrończa, ponieważ w takim kontekście prawnik jest angażowany w sprawę. Ten rodzaj tajemnicy obowiązuje już od momentu pojawienia się klienta i przedstawienia sprawy w kontekście możliwego postępowania karnego czy karnoskarbowego. Stąd też w konsekwencji przyjąć należy, że wszystko to, co zostało ujawnione podczas takiej rozmowy, objęte jest tajemnicą obrończą.

Na tle zasad i granic zachowania tajemnicy zawodowej mogą powstać sytuacje skrajne.

W jednej ze spraw tzw. karuzeli vatowskich równoległe z postępowaniem karnym toczy się postępowanie podatkowe. Doradcy podatkowi dysponują całością akt sprawy podatkowej, w tym protokołami przesłuchania kontrahentów klienta. Obrońcy, chcąc przygotować się do czynności w prokuraturze z udziałem tych samych świadków, za zgodą klienta proszą biuro doradców podatkowych o kopie z ich akt sprawy, które odpowiada, że nie może udostępnić akt z uwagi na związanie tajemnicą zawodową doradcy podatkowego. Trudno czasem wyjaśnić, że w ramach obsługi tego samego klienta stojącego pod zarzutem udziału w karuzeli vatowskiej, pracuje się w jednym zespole prawników, a relacje oparte są na pełnym zaufaniu i lojalnej współpracy. Tajemnica zawodowa wiąże więc względem osób trzecich, tych które nie prowadzą sprawy. Wewnątrz zespołu nie można zaś się na nią powoływać, jako że znacznie utrudnia czy wręcz uniemożliwia wykonywanie czynności na rzecz klienta.

Stan faktyczny
sprawy

Przyjęcie sprawy do prowadzenia powinno być poprzedzone analizą stanu faktycznego. Praca prawnika polega na codziennym analizowaniu dokumentów, umów, e-maili, przepisów prawa. W przypadku spraw z zakresu prawa karnoskarbowego chodzi jednak o inny element stanu faktycznego – niekoniecznie chodzi o to, co się zdarzyło, ale co może wydarzyć się w przyszłości. Jest to zatem działanie zapobiegawcze, reprezentując bowiem klienta, należy w miarę możliwości brać pod uwagę możliwe scenariusze, które mogą nastąpić w sprawie.

Konflikt interesów

Do obowiązków profesjonalnego pełnomocnika należy też niewątpliwie obowiązek wyeliminowania już na samym początku potencjalnego konfliktu interesów występującego w sprawie. Ma to znaczenie w sprawach, gdy reprezentuje się podmiot, który może być uwikłany w jakikolwiek sposób w działania karuzelowe czy inne zachowania kwalifikowane z KKS. Wieloletnia obsługa podmiotu pozwala na zbudowanie szczególnej relacji z klientem. Więzy budowane są na solidnych fundamentach zaufania do prawników – powierników wielu poufnych informacji. Prawnik ten posiada pełne rozeznanie co do historii działalności gospodarczej klienta. Po wielu latach stałej obsługi ma też rozeznanie w topografii firmy: wie, gdzie są napięcia, zna charaktery osób, z którymi pracuje, często też ma dużo informacji o ich sytuacji osobistej czy relacjach rodzinnych. Stając w sytuacji kryzysowej, prawnik jest naturalnym kandydatem do roli pełnomocnika czy obrońcy w kolejnych postępowaniach, z tym, że tym razem ma nieść pomoc nie tyle firmie jako klientowi instytucjonalnemu, ale osobom pełniącym określone w niej funkcje. W tej sytuacji wydaje się najwłaściwsze oddanie teźże kolejnej sprawy innemu pełnomocnikowi. Pojawia się bowiem realne zagrożenie zderzenia interesów firmy z interesami jej pracowników, którzy mogą zostać objęci zarzutami. Jako pełnomocnik firmy prawnik powinien działać na jej korzyść. Pracownicy niekoniecznie muszą identyfikować się ze swoją firmą, szczególnie w sytuacji, gdy sami mogą mieć postawione zarzuty karne. Ich interes może zatem znacząco odbiegać (uderzać) w interes firmy. W sprawach karnoskarbowych, zwłaszcza karuzelowych, w firmie szybko narasta napięcie. W takich sytuacjach każdy zaczyna dbać o własne interesy i zapomina o jakiegokolwiek lojalności w stosunku do pracodawcy, czy też do ko-

legów. Zaczyna zagęszczać się atmosfera i następują wzajemne podejrzania i oskarżenia o popełnienie przestępstwa skarbowego. Jest wiele domysłów, kto i jak był zaangażowany w schemat karuzelowy. Wywlekane są stare konflikty służbowe i koleżeńskie. Nikt nie czuje się odpowiedzialny za naruszenia procedur, brak weryfikacji kontrahentów, dziwny sposób dostarczania i odbioru towaru; kilka osób idzie na urlop zdrowotny, część pracowników zwalnia się z pracy, a inni zaczynają wykonywać ruchy mające na celu odsunięcie w stosunku do nich jakichkolwiek podejrzeń. I na takiej mapie konfliktów prawnik prowadzi stałą obsługę firmy. W konsekwencji niewłaściwe pozostawałoby przyjmowanie dodatkowych obowiązków wynikających z przyjętej funkcji obrońcy pracowników firmy klienta. Obrońcą osób zatrudnionych, czy też współpracujących z firmą, musi być osoba z zewnątrz, która oceni sytuację z dystansu, nie będąc uwikłana w rozgrywki i zobowiązania korporacyjne. Obrońca będzie miał również pełną swobodę w podjęciu się obowiązków, działając na korzyść (wyłącznie!) swojego klienta mającego już status podejrzanego. Klientem nie jest firma, ale osoba stojąca pod konkretnym zarzutem i pełniąca określoną funkcję: prezes zarządu, główna księgowa, dyrektorzy działów, pracownicy działu sprzedaży czy zakupów. Oczywiście często zdarza się, że firmy same zapewniają pomoc prawników, oferują opłacanie profesjonalnej pomocy prawnej. Powstaje jednak wówczas sytuacja potencjalnie konfliktowa. Klientem jest pracownik firmy, a koszty jego obrony ponosi pracodawca. Zapewne nie bezinteresownie.

Przykład

Członkom zarządu oraz głównej księgowej firmy „Kiks-21” produkującej elementy do montażu mebli prokurator Prokuratury Okręgowej w W. postawił zarzuty karne i karnoskarbowe w związku z podejrzeniem brania udziału w karuzeli watońskiej. Właściciel firmy postanowił zapewnić swoim pracownikom pomoc prawników. Po kilkumiesięcznych negocjacjach z kancelariami zajmującymi się podobnymi sprawami firma „Kiks-21” wybrała dwie wiodące kancelarie prawne, aby podjęły się obrony pracowników. Zasady współpracy zostały jasno określone: firma opłaca wszelkie niezbędne koszty obrony wedle ustalonych stawek, jednocześnie obrońcy zobowiązali się do

przyjęcia sprawy i prowadzenia jej w postępowaniu przygotowawczym i sądowym obu instancji. Comiesięczne faktury były wystawiane na rzecz „Kiks-21”. Po kilku miesiącach od przyjęcia zlecenia do każdego z obrońców zgłosił się dział prawny firmy „Kiks-21” z prośbą o przekazanie kopii akt sprawy prowadzonej w prokuraturze okręgowej.

Na tle powyższego stanu faktycznego powstaje szereg wątpliwości prawnych i etycznych. Mimo różnic w opiniach środowiskowych i toczących się dyskusji między prawnikami wydaje się, że nie ma przeszkód, aby firma mogła finansować obronę w sprawie, w której zarzuty postawiono jej pracownikom. Ma to swój praktyczny wymiar, gdy równocześnie z postępowaniem karnym toczy się kontrola skarbowa dotycząca tych samych transakcji i podmiotów. Grupa prawników – doradców podatkowych, radców prawnych i adwokatów pracuje na tym samym materiale wyjściowym. Decyzje procesowe zarówno w postępowaniu podatkowym, jak i karnoskarbowym są koherentne i ukierunkowane na ten sam cel – wykazanie bezzasadności zarzutów i podejrzeń o działania sprzeczne z prawem. W takim wypadku decyzja właściciela firmy o powołaniu jednej grupy prawników pracującej nad wszystkimi wątkami postępowań jest uzasadniona dobrem firmy i jej pracowników. Musi być to jednak transparentne. Transparentność może zapewnić podjęcie uchwały wspólników lub Rady Nadzorczej w przedmiocie wyrażenia zgody na zawarcie umowy z prawnikami, doradcami podatkowymi i obrońcami oraz do bieżącego pokrywania ustalonych kosztów obsługi prawnej w zakresie toczących się postępowań podatkowych, czy też karnoskarbowych. Pojawia się wątpliwość natury podatkowej, w jaki sposób klient rozliczy taką fakturę, szczególnie czy może uznać ją za koszt uzyskania przychodu. Trudno uznać, żeby wydatek mógł być rozliczony w ten sposób. Dodatkowo, należy rozważyć, czy w umowie pomiędzy pracownikiem a firmą nie zamieścić postanowienia umownego, w którym zostanie zastrzeżone prawo regresu wobec pracowników, jeśli zostaną uznani za winnych zarzucanych im czynów prawomocnym wyrokiem sądu.

Mając na względzie dynamikę procesową, wydaje się słuszne, aby zarówno zlecenie, jak i rozliczenia co do czynności obrończych były prowadzone bezpośrednio z klientem indywidualnym. Jest bowiem kwestią czasu gdy rozejdą się drogi firmy i klienta. Nie można więc doprowadzić do sytuacji, gdy zobowiązania wobec firmy będą rzutowały na decyzje procesowe kosztem osób, na rzecz których świadczy się obronę. Byłoby to zaprzeczenie idei obrony i jedno z najcięższych przewinień etycznych – brak lojalności wobec wła-

snego klienta. Oczywiście pokrywanie kosztów obrony przez firmę może prowadzić z czasem do wątpliwości klienta co do prawdziwej roli procesowej obrońcy i motywacji co do podejmowanych działań, np. w trakcie postępowania przygotowawczego pojawia się propozycja konsensualnego zakończenia sprawy w trybie art. 335 KPK. Z pozoru prosta sprawa, przyznanie się w zamian za kuszącą obietnicę łagodnej kary. Jak jednak ma zachować się obrońca, gdy klient chce skorzystać z dobrodziejstwa art. 335 KPK, a właściciele firmy (*ipso facto* finansujący obronę) zdecydowanie odrzucają takie zakończenie sprawy jako kolidujące z toczącym się postępowaniem podatkowym? Też sytuacja kolizyjnej nie byłoby, gdyby obrońca od początku ustalił jasną zasadę prowadzenia sprawy, w myśl której należy bronić klienta, który sam pokrywa koszty prowadzonej sprawy. Pokrywa, nie oznacza, że to klient je faktycznie ponosi. Nie wolno uwikłać się w sytuację, w której reprezentuje się interesy firmy kosztem osoby, którą się broni. Konsekwencją przyjęcia upoważnienia do obrony (osoby, a nie firmy) jest bezwzględne poszanowanie tajemnicy obrończej. Nikt, poza klientem, nie może wymuszać na obrońcach przekazywania kopii akt sprawy karnoskarbowej. Jeśli więc pojawia się prośba (a raczej żądanie) przekazania materiałów, to powinna ona pochodzić od klienta. On sam decyduje komu, w jakim zakresie i na jakich zasadach można – zgodnie z prawem (art. 241 KK) – udostępnić materiały.

Często jest tak, że klient, którego koszty obrony pokrywa firma, ma wątpliwość co do zasadności przekazywania przełożonym informacji o toczącym się postępowaniu. W takiej sytuacji należy najlepiej udzielać przełożonym informacji w bardzo wąskim zakresie, bez podawania zbyt wielu szczegółów sprawy. Wszak za chwilę szefowie firmy mogą zmienić swój status ze świadków na podejrzanych i wykorzystać uzyskane informacje przeciwko swojemu pracownikowi.

Zgodnie z typologią konfliktu interesów zaproponowaną przez S. Gillersa jednym ze źródeł klasycznego konfliktu są uwarunkowania organizacyjne, tj. sytuacja, w której adwokat reprezentuje pracownika, będąc jednocześnie umocowany przez zatrudniającą go firmę, spółkę, których interesy mogą okazać się kolizyjne w toku sprawy (zob. S. Gillers, *Regulation*, s. 216 i n.; cyt. za J. Naumann – J. Naumann, *Zbiór Zasad Etyki*, s. 313 i n.).

3. Zgłoszenie się obrońcy do postępowania karnoskarbowego. Upoważnienie do obrony

Pierwsze
czynności obrońcy

Z pozoru prosta czynność, jaką jest zgłoszenie się do sprawy w praktyce, może być dokonana niewłaściwie. Pismo w sprawie, wraz z upoważnieniem do obrony, to rodzaj wizytówki – trzeba od samego początku zadbać o jego formę i treść. W zgłoszeniu się do sprawy słuszne pozostaje zawarcie wniosków o każdorazowe informowanie o zaplanowanych czynnościach w toczącym się postępowaniu. Już na tym etapie warto wnieść także o zawiadomienie o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami sprawy karnoskarbowej. Inną rzeczą jest to, czy z tego prawa skorzystamy; zawsze na późniejszym etapie możemy taki wniosek cofnąć. Niezłożenie jednak takiego wniosku może nas pozbawić prawa do końcowego zaznajomienia.

Jeśli jednak pomimo złożonego wniosku o końcowe zapoznanie się z aktami sprawy nie zostaliśmy poinformowani o takiej możliwości, to taka czynność procesowa nie może być konwalidowana na etapie sądowym. Warto rozważyć podniesienie wówczas zarzutu obrazy art. 321 § 1 KPK, co doprowadzić musi do zwrotu sprawy do organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze celem umożliwienia zapoznania się z aktami sprawy (art. 344a § 1 KPK) i złożenia dodatkowych wniosków o uzupełnienie śledztwa.

W praktyce, na szczęście coraz rzadziej, można spotkać upoważnienia do obrony, do których dołączono dowód wniesienia opłaty skarbowej w wysokości 17 zł. Oczywiście nie ma takiego wymogu, aby wносить opłatę od udzielonego i złożonego do sprawy upoważnienia do obrony często mylonego z pełnomocnictwem w postępowaniu cywilnym, czy administracyjnym, zaś do cz. 4 OpłSkarbU nie wymienia upoważnienia do obrony jako dokumentu, od którego pobiera się opłatę skarbową. Błąd prawdopodobnie wynika z cywilistycznej rutyny lub z faktu, że dawniej używano jednolitych druków oznaczonych jako „pełnomocnictwo” do każdego rodzaju spraw. A skoro pełnomocnictwo, to należy się opłata. W sprawach karnych i karnoskarbowych nie należy tego robić. Podobnie nie opłaca się pełnomocnictw substytucyjnych udzielanych dla kolejnych obrońców działających w sprawie.

Znane są również przypadki, w których widząc, że obrońcy zgłaszali się na podstawie druków oznaczonych nagłówkiem „pełnomocnictwo”, sędziowie żądali uiszczenia opłaty od pełnomocnictwa.

Wzór Nr 1. Zgłoszenie się obrońcy do udziału w postępowaniu

**Małopolski Urząd Celno-Skarbowy
w Krakowie
Szósty Dział Dochodzeniowo-Śledczy
w Nowym Sączu**
ul. Żeglarska 9A, 33-300 Nowy Sącz

Znak Sprawy: 22200-SDE.2264.2021.46

podejrzany: *Adam Kornik*

obrońca: *adwokat Jan Nowak*

Kancelaria Adwokacka w Krakowie
ul. Łąkowa 231/555a, 30-076 Kraków

Zgłoszenie się obrońcy do udziału w postępowaniu

Działając jako obrońca Podejrzanego, upoważnienie do obrony w załączeniu, niniejszym zgłaszam swój udział w postępowaniu.

Jednocześnie wnoszę o:

- 1) każdorazowe powiadamianie o terminie i miejscu przeprowadzania tych czynności postępowania, w których udział obrońcy jest wymagany lub przewidziany;
- 2) doręczanie orzeczeń, zarządzeń, zawiadomień i odpisów doręczanych stronom postępowania;
- 3) powiadomienie o terminie końcowego zaznajomienia się z materiałami postępowania;
- 4) umożliwienie sporządzenia fotokopii tych akt postępowania.

Jan Nowak

adwokat

4. Wypowiedzenie upoważnienia do obrony

Warunki
wypowiedzenia
upoważnienia
do obrony

Niełatwą sztuką jest zdobyć klienta i prowadzić mu sprawę karnoskarbową wobec szybko zmieniających się reguł postępowania i dynamicznej interpretacji prawa. Sztuką jest również takie zakończenie współpracy z klientem, aby nie powodowało to kolejnych komplikacji. Niełatwa decyzja o wypowiedzeniu upoważnienia do obrony musi być przygotowana pod względem formalnym. Warto decyzję omówić z zaufanym adwokatem, radcą prawnym, tak aby mieć również opinię osoby oceniającej sprawę z dystansu. Taka rozmowa o sprawie to rodzaj prawniczej superwizji, i musi być obwarowana dyskrecją, której fundamentem jest tajemnica zawodowa wiążąca obu prawników. Tylko wtedy można zdobyć się na szczerość i mieć pewność, że taka konsultacja jest podwójnie zabezpieczona: zaufaniem do rozmówcy i tajemnicą zawodową. Przyczyny wypowiedzenia upoważnienia do obrony mogą być różne, od prozaicznych (choć może nie jest to właściwe słowo), czyli kwestii finansowych, poprzez bardziej złożone – rysujący się konflikt interesów, rosnący brak zaufania czy różnica co do sposobu prowadzenia sprawy uniemożliwiająca ustalenie linii obrony, a przede wszystkim ujawniający się brak zaufania klienta do obrońcy.

Zawiadomienie
organu

Zawiadomienie o wypowiedzeniu upoważnienia do obrony należy napisać krótko i bez wchodzenia w szczegóły, tak aby nie naruszać, nawet pośrednio, tajemnicy obrończej. Należy pamiętać o wiążącej bezwzględnie tajemnicy obrończej. Ujawnienie jakiegokolwiek, nawet pośrednio, informacji stojącej za decyzją o wypowiedzeniu upoważnienia stanowi o ciężkim delikcie zawodowym. Poza tym okoliczności podawane w piśmie jako uzasadnienie zakończenia reprezentacji podejrzanego czy oskarżonego mogą być przedmiotem analizy w toku postępowania w szerszym kontekście. Często może też naruszać interes dotychczasowego klienta, a do tego nie wolno dopuścić. Niech zatem sytuacja konfliktowa z klientem nie spowoduje do przemycenia w piśmie informacji o powodach zakończenia wykonywania obowiązków.

Wzór Nr 2. Zawiadomienie o wypowiedzeniu upoważnienia do obrony

Kraków dnia 7.7.2021 r.

**Prokuratura Okręgowa w Krakowie
Wydział III do Spraw
Przestępczości Gospodarczej**

sygn. akt PO III Ds. 283.2018

podejrzany: *Jan Kowalski*
obrońca: *Adam Nowak*

**Zawiadomienie
o wypowiedzeniu upoważnienia do obrony**

Informuję, że z dniem 7.7.2021 roku wypowiedziałem/zostało mi wypowiedziane upoważnienie do obrony w niniejszej sprawie. Od tego dnia nie reprezentuję już Podejzranego.

Adam Nowak

adwokat

Kolejnym obowiązkiem związanym z ustaniem stosunku obrończego pozostaje konieczność wydania dokumentów dotychczasowemu klientowi. I tu sprawa jest jasno określona przez przepisy deontologiczne adwokatów (§ 53 KEA) i radców prawnych (art. 46 KERP) – nie wolno stosować „prawa zastawu” na dokumentach klienta.

Obie regulacje określają również, że wydaniu podlegają otrzymane od klienta dokumenty oraz pisma z sądu oraz innych organów w ramach prowadzonej sprawy. Oczywiście można zatrzymać wewnętrzne pisma i ich szkice, korespondencję wewnętrzną, opinie sporządzane na własne potrzeby. Może to być najważniejsza część dokumentów, wręcz kluczowa dla klienta, aczkolwiek o ile są to wewnętrzne analizy i opinie, wówczas można je zatrzymać. Jak jednak traktować zapiski o charakterze wewnętrznym na dokumentach klienta? Zdarza się, że dokumenty księgowo dostarczane przez klienta lub jego doradców podatkowych czy księgowość są przez prawników opisywane, są tam uwagi, notatki w stylu „do wyjaśnienia”,

Wydanie
dokumentów

[Przejdź do księgarni →](#)